

Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι κατὰ τὸ τυπικόν τοῦ 1122

Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι κατὰ τὸ τυπικόν τοῦ 1122



Ἐκτὸς τοῦ «Ἱεροσολυμιτικοῦ Κανοναρίου (Τυπικοῦ) τοῦ Ζ' αἰῶνος καὶ τοῦ «Ἐορτολογίου τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς Ἱερουσαλήμ», τυγχάνει γνωστὸν καὶ ἄλλο σπουδαιότατον ἀρχαῖον Πατριαρχικὸν Τυπικὸν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τὸ ὁποῖον κανονίζει τὰς ἱεράς ἀκολουθίας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τῆς Μ. Ἑβδομάδος καὶ τῆς Διακαινησίμου, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἀποσπάσματα ὅλου τοῦ Τυπικοῦ τοῦ σωζομένου ἔτους. Τὸ λειτουργικὸν αὐτὸ μνημεῖον σώζεται εἰς περγαμηνήν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὴν κεντρικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπ' ἀριθμ.431, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὸν Α. Π. Κεραμέως «Τυπικόν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας. Διατάξεις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης τῶν Παθῶν Ἑβδομάδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἔθος, ἦτοι τὸ ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως..» Ἡ ἀρχὴ του ἀπουσιάζει καὶ τὸ τέλος του ἀναγράφεται μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: «Ἐκτίσθη ἡ δέλτος αὕτη κατὰ πρόσταξιν τοῦ εὐλαβοῦς Γεωργίου, ἄρχοντος καὶ κριτοῦ τῆς Ἁγίας Πόλεως καὶ Σαλεσίου, μεγάλου σκευοφύλακος τῆς Ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως καὶ ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. Ἐγράφη καὶ ἠρμόσθη διὰ χειρὸς Βασιλείου τοῦ Ἀγιοπολίτου, γραφέως τὲ καὶ ἐλαχίστου ἀναγνώστου τῆς Ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ. Εἴληφε δὲ τέλος ἡ αὕτη δέλτος ἡμέρα Β' ὥρα γ' τῆς ἡμέρας εἰς τὴν κζ' τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, ἔτους κόσμου ἑξακισχιλιοστῷ ἑξακοσίῳ τριάκοντα, ἦτοι ἐν ἔτει σωτήριῳ 1122 ἰνδικτίωνος ΙΕ'. Παρακαλῶ οὖν καὶ λιπαρῶ τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ ταύτῃ δέλτῳ εὐχεσθαι ὑπὲρ ἀμφοτέρων, τῷ γράψαντι ἅμα καὶ τῷ κτισαμένῳ, ἵνα ρυσθῶμεν ἀμφοτέροι τῆς

αἰωνίου κολάσεως. Ἀμήν. Ἐτυπώθη τὸ παρὸν τεῦχος κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως καὶ οὐδεὶς τὶς προσθήσει ἢ ἐκλήψει ἀπ' αὐτὸ τί». Μὲ βάσιν τὰς παραπάνω σημειώσεις τὸ ἔτος 1122 θεωρεῖται ὡς τὸ ἔτος τῆς συντάξεως τοῦ Τυπικοῦ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ἐνδείξεις τοῦ μνημείου αὐτοῦ καὶ ἡ τοπογραφία τῶν , αἱ ὁποῖαι ἀνάγονται εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν, ὅπου πολλὰ ἀπὸ τὰ προσκυνήματα δὲν κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ Χαλίφου Χάκεμ τὸ 1009.

Τὸ πολυτιμώτατον αὐτὸ μνημεῖον διὰ τοὺς Παλαιστινολόγους διεγείρει μέγα ἐνδιαφέρον. Ὅπου παρίσταται ἀνάγκη, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν, ἐπιχειροῦν νὰ καθορίσουν α) τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὁποῖον διεμορφώθη καὶ ἔλαβε τελείαν ἀνάπτυξιν καὶ ἐφαρμογὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπως αὐτὸ ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἔκδοσιν «Ἀναλέκτων Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας» ὑπὸ Α. Π. Κεραμέως καὶ β) πότε περιῆλθε εἰς ἀχρησίαν καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν.

Ἐκτενῆ ἀναφορὰν εἰς τὸ Τυπικὸν κάνει ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νικόλαος ὁ Α΄. «Καὶ ὑπὲρ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ θεοφυλάκτου ἡμετέρου Πατριάρχου Νικολάου» ὁ ὁποῖος ἐπατριάρχευσεν ἀπὸ τὸ 932-947. Τὴν σύνταξιν λοιπὸν τοῦ τυπικοῦ πρέπει νὰ ἀναγάγουμε εἰς τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ Ι΄ αἰῶνος. Ἐὰν στρέψωμε τὴν προσοχήν μας εἰς τὴν τοπογραφικὴν θέσιν τῶν ἁγίων Τόπων αὐτὴ ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

Τὸ Τυπικὸν τοῦ 1122 παρέχει σπουδαίας πληροφορίας διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν ἱερῶν Ναῶν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ περὶ τοῦ ἀπαρτισμοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἐν γένει βίου κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀραβοκρατίας. Ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὰς προηγουμένας τυπικὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων φανερώνεται ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις, τὴν ὁποίαν ἔλαβε ἀπὸ διαπρεπεστέρους Παλαιστινίους ὑμνογράφους, οἱ ὁποῖοι ἤκμασαν ἀπὸ τοῦ Ζ΄ μέχρι τοῦ Ι΄ αἰῶνος, ὅπως τὸ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σωφρονίου, Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Κοσμᾶ Μαΐουμᾶς καὶ ἄλλων. Κατὰ τὸ Τυπικὸν αὐτό, διὰ τὸ ὁποῖον γίνεται λόγος, οἱ Σπουδαῖοι μοναχοὶ ἦσαν ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν Ἱερὰν διακονίαν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως

καὶ ἐτελοῦσαν τὰς νυχτερινὰς ἀκολουθίας, ὅπως καὶ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον. Οἱ Σπουδαῖοι λοιπὸν ἦσαν Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι μοναχοὶ καὶ ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ κλήρου τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, λαμβάνοντες ἐνεργότατον μέρος εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ἰδίως κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, ὅπου δὲν τελεῖται ἐπίσημος Πατριαρχικὴ θεία λειτουργία. Οἱ Σπουδαῖοι μοναχοὶ ἀναφέρονται ἤδη κατὰ τὸν Δ΄ αἰῶνα ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον Ἱεροσολύμων. Εἰς τὸ Μοναστήριον αὐτό, τὸ ὁποῖον τώρα καλεῖται τῆς Μεγάλης Παναγίας, οἱ Σπουδαῖοι ἔφθαναν τὴν Ἁγίαν Ἀνάστασιν ἀπὸ τὴν θύραν τῶν Κατηγουμένων, διότι συμφώνως πρὸς τὸ Τυπικόν, αὐτὸ θὰ ἐπετέλουν καὶ τὰς ἄλλας νυχτερινὰς ἀκολουθίας εἰς τὸν Γολγοθᾶ καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον. Ἡ σπουδαιότης τοῦ καθ' ὅλου ἀρχαίου Πατριαρχικοῦ Τυπικοῦ εἶναι μεγίστη διότι δὲν ἀποδεικνύει μόνον ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία διετήρησε εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας τὴν τελετουργικὴν πράξιν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως τὴν ἀπὸ τὸν Δ΄ αἰῶνα διαμορφωθείσαν, ἀλλὰ καὶ διότι διαφωτίζει εἰς πολλὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῆς Ἀραβοκρατίας. Ὡς ἀνακεφαλαίωσις, παρατηρεῖται ὅτι οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἀφοσιωμένοι μοναχοὶ εἶναι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦν τὸ «Βασιλικὸν Γένος τῶν Ρωμαίων» εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, εἰς τὴν Παλαιστίνην πρὸς φρούρησιν αὐτῶν, ἀναγνωριζόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἄραβας Χαλίφας μὲ τὴν συνθήκην τοῦ Ὁμάρ Χαττάπ. Οἱ φύλακες αὐτοὶ τῶν Παναγίων προσκυνημάτων τελοῦν, ὅπως καὶ πρωτύτερον κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον, τὰς καθιερωμένας ἀπὸ τὸν Δ΄ αἰῶνα ἱεράς ἀκολουθίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Ἐορτάζουν τὰς μνήμας τῶν αἰοδίων κτητόρων Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ ὡς ὁμόδοξοι καὶ ὁμόφυλοι εὐχονται «καὶ ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφρουρήτων ἡμῶν βασιλέων κατὰ πάντων πολεμίων ἐχθρῶν κραταιοτάτους καὶ τροπαιούχους ἀναδειχθῆναι». Ἀγωνίζονται ὑπερανθρώπως μέσα ἀπὸ δυσπεριγράπτους στερήσεις καὶ δοκιμασίας, νὰ διατηρήσουν τὰ ἱερὰ αὐτὰ σεβάσματα τῆς πίστεώς μας, ὡς πολύτιμον πατρικὴν κληρονομίαν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Πατριάρχαι τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ οἱ ἀφοσιωμένοι μοναχοὶ πάρα πολὺ ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν στερέωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν

χριστιανῶν εἰς τὴν Παλαιστίνην κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν.